

Addenda ad vol. I

- 5 *post p. 5,53:*
abactor, -oris *m.* *abigeus* – einer der wegführen lässt, (fremden Besitz) weggibt (*de filiis Iacob*): RUP. TUIT. trin. 8,25 l. 1010 *quale zeli sui refrigerium -es Ioseph indepti sunt?*
- 10 *post p. 15,20:*
 ***abbreviatus** (abr-), -a, -um. *contrahens* – verkürzend: CONR. MUR. summ. p. 162,19 *de diversitate verborum, que requirit diversitas litterarum: ... sunt verba ... adiudicativa, abr-a, abdicativa.*
- 15 *post p. 16,51:*
abdicatrix, -icis *f.* *quae reprobat* – eine die verschmäht: ALBERT. M. nat. bon. 150 p. 63,11 *prima -x (sc. virgo Maria) temporalium.*
- 20 *post p. 19,70:*
 ***abedra** (absce-), -ae *f.* *exedra* – Apsis, Chor: CAPIT. episc. I p. 153,26 *prohibendum ...*, ut in ecclesia nullatenus sepeliantur, sed in atrio aut in porticu aut -a (*ex absce- corr. B; exedra [abscedar var. L.] REGINO syn. caus.) ecclesiae (cf. vol. III. p. 1552,46sq.).*
- 25 *post p. 26,60:*
 ***abiudicativus**, -a, -um. *ad abiudicationem pertinens, negativus, privativus* – verneinend, negierend, privativ: CONR. MUR. summ. p. 162,18 *de diversitate verborum, que requirit diversitas litterarum: ... sunt verba ... -a, adiudicativa.*
- 30 *post p. 30,32:*
 ***ablevites**, -ae *m.* *acc. pl. -es. de sacerdote qui non erat de filiis Levi i. q. pseudo-levites* – falscher Levit (*cf. Vulg. III reg. 12,31*): GLOSS. psalt. Lunaelac. 70,1 *David psalmus, filiorum Ionadab*, (gloss. V: *forte traditionem habuerunt, quia filii Syon ad -es psallebantur eqs.*) et priorum captivorum.
- 35 *post p. 31,58:*
 ***ablutatorium**, -i *n.* (abluere; *v. DuC. s. v.*) *vas in quo sordidae vestes eluuntur, alveus* – (Wasch-)Trog: LIBER tram. 185,2 *veniat ipse (sc. frater super borrea constitutus) cum -o famulorum ad deportanda illa (vestimenta).*
- 40 *post p. 34,15:*
abneptis, -is *f.* *pronepotis filia, avi neptis* – Ururenkelin: EPIST. Teg. II 112 p. 142,2 *abnepos et -is VII^a generatio et VI^{us} gradus est (cf. comm. ed. p. 141).*
- 45 *post p. 39,50:*
 ?***abreclino**, -are. (*fort. subest aliud verbum; de copia textus a. 1641 v. comm. ed. p. 67 et 97*) *vagari, declinare* – herumschweifen, sich entfernen: VITA Landel. Ettenh. 2,4 p. 105,39 *ut ... aliae (sc. feminae) ... in eremo -rent (cf. alio sensu p. 105,41 mulier ... se ... humotenus reclinavit).*
- 50 *post p. 40,16:*
 ***abrenuntiator**, -oris *m.* *qui (mundo, possessionibus) renuntiat, asceta* – einer der (der Welt) entsagt, (auf weltlichen Besitz) verzichtet, Asket: GLOSS. psalt. Lunaelac. 30,11 *David haec (Vulg. psalm. 30,11) dicit, quando in deserto morabatur, Christus, quia quasi -r nihil possidebat.*
- 55 *post p. 45,48:*
 ***absconditorium**, -i *n.* *lanterna, umbraculum* – Laterne, (Lampen-)Schirm: CATAL. thes. Germ. 6,18 (a. 1127) *-a luminis II, unum cristallinum, unum argenteum. 7,10 -um I argenteum.*
- 60
- 65
- 70

ad p. 66,32 post attingo:

- 5 ***abtrunco**, -atum, -are. (ab et truncare) *truncare, abscondere – abschneiden*: VITA Landel. Ettenh. 2,6 viderunt (*sc. mulieres*) baculum frondentem, quem truncatum de arbore una earum illic se pridie humo meminerat impressisse.

post p. 67,6:

- 10 **abundatio** (ha-), -onis *f. abundantia, copia – Fülle*: VITA Odil. 14 (MGMer. VI p. 45,10; s. X.) locus amoenus erat et aquarum hinc (-e, [h]abundantia [-cia] *var. l.*) locuples.

post p. 82,54:

- 15 2. ***accessio**, -are. *de facultate accedendi i. q. accessum habere, pervenire – Zugang haben, (hin)gelangen (zu)*: CHART. Ticin. 8 p. 23,29 (a. 1188) ut ... Bertrammus ... et sui heredes possint -are ... ad pratum suum.

- 20 ***accessium**, -i *n. (*accessiare) accessus – Zugang*: CHART. Ticin. 110 p. 60,29sq. (a. 1221) salvo eo, quod inferius terminabitur de facto -i iamscriptorum de valle Vedasca; quod -um statuerunt (*sc. procuratores*) esse debere a predicta valle *eqs.* CHART. Bund. 968 p. 397,29 item de campo uno, et dicitur ibi prope, cui coheret a mane -um, a meridie habatis, ... et est pertica una.

25 post p. 97,66:

- 30 ***accommodabiliter** (-omo-) *adv. favorabiliter, propenso animo – wohlwollend, bereitwillig*: CHART. Sil. D IV 367 p. 244,35 (a. 1279) nos (*sc. regina*) fidei purae zelum ... gratiosius intuentes et propter hoc ... cupientes ipsorum (*sc. iudicis et civium*) accomo-r providere quieti.

post p. 102,22:

- 35 **accubatio** (acu-, -batio), -onis *f. actio accubandi, quiescendi – das Liegen, Ruben*: PAUL. AEGIN. cur. 70 p. 48,15 facit ... passionem (*i. tetanum*), etsi raro, labor et in terram -atio (acubatio A), (3,20,1 p. 168,15 *χαμυνία*) et honeris elevatio *eqs.*

post p. 105,24:

- 40 ***accusabilitas**, -atis *f. possibilitas accusandi, accusatio, incusatio, inculpatio – Möglichkeit angeklagt zu werden, Anklage*: ALBERT. M. eth. I 762 p. 645,66 quamvis possit esse -s in uno amicorum propter honestum, non tamen in altero est ratio accusandi. 777 p. 658,5 quidam sunt, 'qui dant propter' ipsum dare, et 'talis amicitia non' habet '-em,' (*cf. p. 1164,35 ἀνέγκλητοι*), quia est 'secundum virtutem'. Matth. 6,14 p. 222,41 in secundo paragrapho ... quattuor tangit, ... et ultimum est -s et generalitas, cum dicit: 'peccata vestra' (*cf. antea p. 222,31 culpabilitas*).

50 post p. 112,47:

- 55 1. ***acerum** (ciron, cyrrhon, -on), -i *n. (ἄκηρος) emplastrum sine cera confectum – Pflaster ohne Wachs*: THEOD. CERV. chirurg. 3,11 p. 163^d quod (*medicamen*) dicitur cyrrhon (ciron *ed. a. 1499 p. 118a° et a. 1519 p. 129b°*; *cf. Galen. XIII. p. 759,14 ed. Kühn ἄκηρος [acerum versio lat.; gloss.: hoc est absque cera]*), quod ceram non recipit.

2. **acerum** *v. aciarium.*

post p. 116,31:

- 60 **achronicus** *v. acronychus.*

post p. 130,24:

- 65 **achronicus** (achronicus), -a, -um. (ἄκρονυχος; *de script. achronicus cf. ThLL. s. v.*) *nocte imminente eveniens – bei Einbruch der Nacht eintretend, 'akronychisch'*: PS. BEDA mund. const. 1,235 Venus ... et Mercurius numquam in triceto vel in quadriceto regulariter distant a sole nec ach-ico ortu oriuntur aut occidunt, quia *eqs.* 1,246 est ... ortus alius mundanus, alius heliacus, alius ach-icus. 1,249 ach-icus, cum

aliqua stella vel sidus occidit et oppositum illius per diametrum oritur; 'chronos' autem 'tempus' interpretatur. 1,254 ach-icus est occasus, cum *eqs.*

5 *post p. 130,24:*

acror, -oris *m.* *acor, acritudo – Säure: remissius de sapore vini i. q. gradus – Stärke, Intensität:* PETR. DAM. epist. 132 p. 441,3 noli (*sc. monachus*) ... callere, quid Argitis, quid Rhodia sapiat, quem suavitatis -em Thmolius cum purpureis Preciis
10 Psithiisque componat (*cf. notam ed.*).

post p. 160,18:

***adaudio**, -ire. *oboedire – Gehör schenken, gehorchen:*
15 GLOSS. psalt. Lunaelac. 139,12 oportet -endum esse legem.

post p. 169,13:

addulco, -are. *dulcificare – süß machen:* PRAECEPT. diaet. II^a 34 propter sanguinem -andum (dulcendum, dulciendum
20 *var. l.; item IX 41*).

post p. 188,54:

***adimpletivus**, -a, -um. *qui omnia implet – erfüllend:*
ALBERT. M. div. nom. 2,80 p. 93,67 'Deitas Iesu est causa
25 omnium' secundum exitum rerum ab ipsa et '-a' (*PG 3,648^c*
ἀποπληρωτική), secundum quod conducit unumquodque in
suam perfectionem.

post p. 189,6:

***adinspector**, -oris *m.* *inspector – Beobachter:* RADBERT.
30 Adalh. 61 p. 1539^c prudentiae ... mille oculis -r (*ex ASBen.;*
inspector ASBoll. p. 106).

post p. 192,20:

***adispargo**, -ere. *dispergere, dissolvere – entfernen,*
35 *auflösen:* RECEPT. Bamb. 5 si sanguis fuerit in oculis, grocum
teris ... et super oculos ponis; mire sanguinem de oculis -e (*-it*
var. l.).

post p. 193,37:

***adiudicativus**, -a, -um. *praedicativus, definiens, positivus*
40 *– (unbedingt) aussagend, definierend, bejahend:* CONR. MUR.
summ. p. 162,19 de diversitate verborum, que requirit
diversitas litterarum: ... sunt verba ... abiudicativa, -a.

45 *post p. 195,29:*

***adiungibilis**, -e. *qui (ad-, coniungi potest – vereinbar,*
verknüpfbar: ALBERT. M. eth. I 852 p. 714,92 omne ..., quod
additum auget, convenit secundum formam; sed minimum
bonum additum per se bono auget bonitatem ipsius; ergo
50 convenit secundum formam cum ipso; ergo est per se bonum et
sic est per se -e alteri (*sim. p. 715,29. 37. 39*).

post p. 203,71:

***admantatio**, -onis *f.* *immantatio – 'Immantation': v. vol.*
55 *IV. p. 1323,69.*

***admanto** (am-), -atum, -are. *usu absol. vel c. abl. vel c. de.*
induere (chlamyde purpurea pontificali) – (mit dem päpstlichen
Purpurmantel) bekleiden, 'immantieren' (de re v. vol. IV. p.
1323,63): ORD. elect. pap. 1,2 in quem maior pars cardinalium
60 convenerit, ipsum archidiaconus de pluviali am-at et electo
nomen imponit. 1,20 quando extra urbem eligitur, cum am-ant,
cantant 'te Deum laudamus'. 2,1 vadit ad Sanctum Petrum
am-tus rubeo pluviali. *cf. *immantare.*

65 *post p. 223,35:*

adnepos, -otis *m.* *abnepotis filius, atavi nepos –*
Urgroßenkel: EPIST. Teg. II 112 p. 142,1 -os et adneptis VI^a
generatio et V^{us} gradus est (*cf. comm. ed. p. 141*).

adneptis, -is f. *abnepotis filia, atavi neptis* –
Urrurgroßenkelin: v. p. 367.

post p. 228,19:

- 5 **adnubilo** (ann-), -are. *obnubilare – vernebeln, verdunkeln*:
PETR. CAS. chron. 4,109 p. 574,29 ne, dum omnes confuse vel
dicunt vel loquuntur, veritas -etur.

ad ***adnuntiativus** post p. 230,47:

- 10 **adv. *adnuntiative**. 1 *in adnuntiatione, praedictione – bei
der Verkündigung*: EVANGEL. Col. (cod. Darmst. 1640 f. 19^v)
regis celestis hic angelus fatur et virgo an:e salutatur mundi
redemptorem paritura et ipsa futura caeli regina (*alluditur ad
adnuntiationem Domini*). 2 *modo praedicationis,
euangelizationis – in der Art einer Verkündigung*: ALBERT. M.
15 Matth. 4,23 p. 99,63 'evangelium ... est bonum nuntium', quod
conducit ad regnum, et ideo an:e et exhortative ... debet
praedicari et doceri.

post p. 236,14:

- 20 ***adoptativus**, -a, -um. *adoptivus – adoptiert*: PAULIN.
AQUIL. c. Fel. 1,33 l. 27 propheta ... illum (sc. *Christum*) et
apostolus et Deum sine additamento nuncupativi et Filium
absque adiectione -i confitentur, quia eqs. (*ibid. saepe*).

post p. 244,39:

- 25 ***adoro**, -atum, -are. *rorare – (mit Tau) benetzen*:
DYNAMID. Hippocr. 1,5 -tum (ar- ed. V. Rose, *Anecdota
Graeca. 1870. p. 133*) minusque madefactum levissimum est (sc.
30 *hordeum*).

ad p. 246,39 post 2. **advena**:

- *advenatus**, -us m. *tributum advenarum – Fremdensteuer*:
35 CHART. Sigeb. 92 p. 194,25 (a. 1221) statuimus (sc.
archiepiscopus) ..., ut, quicumqumque talium (sc. *advenarum*)
ad manus abbatis de loco in ius cercensualium ecclesie se
offerre voluerit, mortua circa eos -us exactione res ipsorum ...
ad suos devolvantur heredes.

post p. 256,66:

- 40 ***advitatorium**, -i n. t. t. *liturg. i. q. invitatorium q. d. –
Eröffnungsvers, 'Invitatorium'*: LIBER ordin. Sedun. A 45
Dominica tercia: -ium 'ecce, venit rex' (*ibid. saepius, e. g. 106.
236. 752; alternatur c. invitatorium*).

post p. 300,37:

- 45 **aequalitas** (e-), -atis f. *aequalitas, uniformitas –
Gleichheit*: HERM. CARINTH. essent. 1 p. 118,22 quo e-s
50 (equalitas C) eiusdem motus omnis diversitatis inequalitati
principium foret et finis (v. *comm. ed. p. 269sq.*).

post p. 325,16:

- 55 **aeromantis**, -is m. (*ἀήρ et μάντις*) *qui ex aere divinat –
einer der aus der Luft weissagt, 'Aeromant'*: THEOD. TREV.
phys. 310 -is ab orbe (gloss.: id est aere), aqua pollet ydromante
(cf. *notam ed.*).

post p. 355,21:

- 60 ***affidatio**, -onis f. (cf. **affidare*) *actio se in tutelam
conferendi – das Sich-Anvertrauen*: INNOC. III. registr. 2,152
ut homines, qui se tibi (sc. *archiepiscopo*) vel ecclesie tue
recommendare voluerint, quod secundum terre (*i. Basilicatae q.
d.*) consuetudinem 'o' nuncupatur, ... tibi recipere liceat. v. *et
vol. II. p. 1118,68*.

post p. 363,56:

- 65 **afflictum** adv. *cum afflictione, misere – kläglich*: HERM.
SANGALL. Wibor. 1,25 ille (*lucifer, i. diabolus*) -m (afflictum
var. l.; *efflictum ASBoll.*) clamitans ... surrexit a tellure.

ad affligo post p. 366,8:

5 *adv.* ***afflicte**. *afflicto animo, abiecte, triste, maeste – niedergeschlagen, bedrückt, betrübt*: HILDEG. epist. 24,16 ut cum paterna pietate lamentabilem vocem, qua in tribulatione nostra -e ad te clamamus, ... exaudire digneris (sc. *archiepiscopus*).

post p. 368,68:

10 ***affronto** (-run-), -are. (*de usu et formatione v. D. Vitali, Mit dem Latein am Ende? 2007. p. 378*) *adiacere, attingere – angrenzen*: TRAD. Altaerip. 303 p. 315,13 (c. 1162/1214) III posas, que -untant en Pra Salvar desur habens campum Aymoni eqs. 304 II posas, que -ant campum.

post p. 378,34:

15 ***agglisco** (agl-), -ere. *ardescere, ardere, desiderio fervere – (ent)brennen (für), sich (glühend) sehnen (nach)*: PETR. DAM. serm. 2,6 l. 124 illis ... terrarum finibus beati viri iam medullitus -bant, illam terrae glebam suis providere corporibus anhelabant, quam eqs. epist. 106 p. 177,10 coepit (sc. *frater meus aegrotus*) quasi cuilibet adventanti gratulabundus -ere, iucundanter hilarescere. 118 p. 332,16 quatinus ad tantae solemnitatis gloriam non modo spiritali tripudio mens agl-at, sed et ipsa caro, quae afflicta fuerat, refrigerium sensura congaudeat. 137 p. 471,30 qui non interfuimus praeliis, de peractis -imus gaudere triumphis.

post p. 379,3:

30 ***aggratulatio**, -onis f. (gratulatio) *gaudium – Freude(nbekundung)*: ALBERT. M. Matth. 14,14 p. 428,30 tertius paragraphus est, in quo quattuor dicuntur, -is videlicet occursus et beneplaciti sive dilectionis respectus et misericordiae affectus et miserationis effectus.

post p. 379,6:

35 ***aggravamen**, -inis n. (gravamen) *damnum, detrimentum – Schaden, Nachteil*: CHART. Stir. IV 380 (a. 1270) ne ... huic negotio dubium vel oblivio fuerit aliquid per processum temporis -n.

post p. 383,55:

45 ***aggressura**, -ae f. *aggressio – Angriff, 'Aggression'*: CONST. Melf. 1,18 p. 170,12 que (*poenae*) super -is (aggressionibus, aggressoris, aggressuriis *var. l.*), violentiis et iniuriis per ... constitutiones ... inducte noscuntur.

post p. 391,59:

50 ***agnoitae** (Gnonitae), -arum m. (*Ἀγνοῖται; v. ThLL. s. v.*) *de secta christiana ('Agnoëten'; cf. LThK. ³I. p. 240sq. s. v.)*: BERTH. RATISB. serm. exc. p. 67,8 alii male (sc. *sentiunt*) de Dei sapientia, ut Gnonite, qui dicti sunt ab ignorantia (*ex Isid.; v. notam ed.*), quod Christi Deitas, que sunt scripta de futura die et hora, ignore[n]t.

post p. 395,7:

60 ***agnulinus**, -a, -um. *qui est ovis, agninus – Schafs-*: PRÆCEPT. diaet. II^a 33 mense Septembri lac caprinum aut -um (anuglino, anunculinum, anulnuclinum miclinum *var. l.*) iciunus bibe (*ni subest agnellinus*).

post p. 404,67:

65 ***agonalis**, -e (*pro: *agonalis p. 404,26sqq.*) *in editione nova* ALBERT. M. metaph 5,3,6 p. 264,71.

post p. 405,61:

***agonizatorius** (-isa-), -a, -um. (*agonizare; cf. *agonizator*) *ambitiosus, difficilis – ehrgeizig, herausfordernd, schwierig*: DHUODA lib. man. 1,1,13 ne me reprehendant pro eo, quod

sim temera in tali subintrari -o (*ci.*, agonisatorio *P.*, -trio *ed. vix recte, ut vid.*) acumine laboris, ut tibi (*sc. filio*) aliquid de Deo dirigi audeam sermonem.

[**agonizatarius** v. *agonizatorius.]

5

post p. 414,66:

***aicharius** (ac-), -i m. (*theod. vet.* eicher, îcher) *qui mensuras et pondera aequat, ponderat – einer der Maße und Gewichte eicht, Eichmeister, 'Eicher'*: *TRAD. Diess.* 39 (c. 1234/41) testes: ... Chönradius murarius, Svikerus venator, ... Chönradius -us. 43 Chönradius ac-;us, Ülricus faber, Lepus piscator.

10

post p. 414,72:

15 ***aigana**, -ae f. (*cf. theod.* Eigen) *proprietat – Eigen(tum)*: *v. vol. IV. p. 1191,4.*

post p. 419,52:

20 **alabanda**, -ae f. (ἀλάβανδα; *cf. alabandina*) *species carbunculi – Granatart*: *ARNOLD. SAXO flor. add. 7 lapides rubei seu ruffi translucetes: -a, balasius eqs.*

post p. 420,35:

25 ***alabum**, -i n. (*orig. et signif. inc.; cf. W. Horn, E. Born, The Plan of St. Gall. III. 1979. p. 118 adn. 129*) *ADALH. brev. Corb. 23 p. 405,23 quae (minutia) de illis porcis fit, unde -um fit.*

post p. 426,23:

30 ***albergatio**, -onis f. *servitium hospitii sive census vice hospitii praestandus – Beherbergung oder Herbergssteuer: v. vol. IV. p. 617,61.*

post p. 439,49:

35 ?***aldarius**, -a, -um. *ad ius aldionum, ad aldionem pertinens – das Aldenrecht betreffend, Alden-: CHART. Ticin. 103 p. 41,31 (a. 1213) -o nomine (ni subest *aldiaricius, v. notam ed.; v. p. 41,22 aldiaritio nomine [item p. 42,11. ibid. al.]).*

40

post p. 454,11:

45 ***aligeninus**, -i m. *alienigena – Fremdling, Fremder*: *THIETM. chron. 1,19 p. 24,32 maxima perditio est -os (A et postulavit H. F. Haefele, aligenienas p. corr. V, alienigenos ed. et CHRON. Thietm.) regnare. cf. 1. alienigenus.*

post p. 454,32:

50 ***alimen**, -inis n. *confunditur in codd. c. alumen. pabulum – Futter*: *CONST. Melf. 1,86 p. 130,27 (edd. H. Conrad et al. 1973) granetarias, piscarias, herbas -is (ci. edd., ut vid.; aluminis codd., cf. ed. Stürner p. 261,3) et ... omnia, quae per nostram curiam procurantur, ad procuracionis suae sollicitudinem revocabit (sc. procurator).*

55

post p. 459,44:

***aliquarius**, -a, -um. *?inconstans, levis – ?wankelmütig, flatterhaft*: *CONR. MUR. summ. p. 159,28 mulier deridenda ... poterit nominari: ... -a, antiquaria, anhelitu fetida.*

60

post p. 462,43:

aliquispiam, -quapiam, -quodpiam. *quisquam – irgendwer, irgendeiner, wer auch immer*: *CHART. Stir. IV 24 p. 16,35 (a. 1261) Wichardum de Strazburch ... obligarunt (sc. ministeriales) ad conpescendum omnem motum impetitionis, qui forte calumpnia alicuius-m ... possit excitari.*

65

post p. 466,49:

***aliuslibet**, alialibet, aliumlibet. *?dat. alibet. quilibet alius – ein beliebiger anderer (abund.)*: *CHART. Basil. B 42 (c. 1230)*

quod ... filius meus (*sc. conversi*) suique utterini non debeant nec possint eandem schūpozam cuiquam alibet vendere, sed *eqs.*

5 *post p. 469,34:*

***allectrix**, -icis *f.* *quae allicit, attrahit – eine die anlockt, Werberin:* CONR. MUR. summ. p. 159,28 mulier deridenda ... poterit nominari: ... amorosa, -x.

10 *post p. 473,21:*

allegorista (allig-), -ae *m.* (ἀλληγοριστής) *explanator (scripturarum) secundum sensum allegoricum – allegorischer Erklärer (der Schrift):* GLOSS. psalt. Lunaelac. 60,3 fines terrae Iudaeam significat, ... alli-ae autem dicunt: quando terrena opera transit (*sim.* 100,8 -ae. 103,27). 100,6 secundum -as.

post p. 478,11:

20 ***alligantia**, -ae *f.* (alligare) *ligatura – Verknüpfung:* WILH. SALIC. chirurg. 2,12 p. 335^D quia diaphragma reflectitur in sua contiguatione et -a cum spina et costis. 2,23 p. 339^A ex continuatione et -a nervorum cum cerebro.

ad almus post p. 491,58:

25 *adv.* ***almiter**. *pie, clementer – gütig, gnädig:* FORM. Salisb. II 3,22,5 -r mihi fidem tuam ostendis (*sc. dominus*).

post p. 504,27:

30 ***altaragium** (altena-), -i *n.* *obventio altaris – Altareinkünfte:* INNOC. III. registr. 2,90 p. 190,29 ecclesiam de Tonaio cum medietate -enagii (*sc. confirmamus; v. notam ed. et cf. DuC. s. v.*).

post p. 511,39:

35 ***alterificus**, -a, -um. *diversus, dispar, alius – verschieden (beschaffen), unterschiedlich, anders:* PETR. VINDOB. epist. 7 (*MediaevStud.* 24. 1962. p. 20; c. 1170) non ex eodem unus est *Deus* et trinus, sed proprietatibus -is (*ex Sophronii epist. synodica, v. notam ed.; cf. PG 87/3,3160^A ἑτέρας*) est trinus et essentia individua est unus.

40

post alx p. 531,9:

45 ***alymphaticus**, -a, -um. *lymphaticus, madens (lacrimis) – tränenmass, feucht (von Tränen):* ODILO CLUN. Adelh. 15 crederes eam ... quasi iam martyris Mauricii vestigia invenisse -o (lymphatico *SI*, ac lacrimoso *add. TI*) ore perlingere.

post p. 532,50:

50 ***Amalficola**, -ae *m.* *incola civitatis Amalfi q. d. – Bewohner von Amalfi, 'Amalfitaner':* WILH. APUL. gest. 3,417 Gisulfo mandat *Robertus*, A-as cesset vexare. *cf.* Appenninicola, *Audomaricola.

post p. 533,38:

55 ***amanto** *v.* *admanto.

post p. 536,52:

60 **amaro**, -are. *amarum reddere – verbittern:* CARM. Bur. 77,32,2 quisquis amat, itaque mei (*sc. puellae*) recordetur nec diffidat illico, licet -etur. 77,33,4 dulce mel qui appetunt, sepe stimulantur; sperent ergo melius, qui plus -antur.

post p. 537,4:

65 **amarulentus**, -a, -um. *acerbus – bitter, kränkend, gehässig (in der Rede):* CONR. MUR. summ. p. 159,29 mulier deridenda ... poterit nominari: ... -a, ... avara *eqs.*

post p. 547,50:

***amblacium**, -i n. (cf. *Wartburg, Frz. etym. Wb. I. p. 83sq. s. v. *ambillatium*) *subiugium lorum – Jochriemen*: ADALH. brev. Corb. 4 p. 380,10 iugum cum -o et coiunctis.

5

post p. 558,43:

***amezator** (admiz-, am(m)iz-, amita-, amensa-, -zia-), -oris m. (cf. *ital. mezzo, mezzatore; v. et Sella, Gloss. Lat. Emil. et Gloss. Lat. Ital. s. v.*) *mediator – Mittler*: CONST. Melf. 1,81 de iunctis et -bus (amiz- O, amit- V2, amezi- Va) sublatis: ... cum ... statutum sit, ut iudices de questionibus cognoscentes per nostram celsitudinem debeant promoveri, iunctas et -es (admiz- Pa, amiz- R, ammi- C, amens- V2), qui per privatorum consensus ad decidendas questiones ... eligebantur hucusque, ... eligi prohibebimus.

10

15

post p. 604,2:

***anaboleus** (n-), -a, -um. (ἀναβολεύς) *fort. de ferramento ad saniem sim. extrahendum apto ('Eiterzieher')*: ARS med. 6 (MittellatJb. 22. 1987. p. 31 l. 37) <a>n-us (v. *comm. ed. p. 37 adn. 37*).

20

post p. 617,59:

***anastrophalis**, -e. (ἀναστροφή) *t. t. rhet. et philos. i. qui ad transmutationem, inversionem pertinet – die Umkehrung betreffend (de re v. Lausberg, Rhetorik § 462,3^e et 713)*: THEOD. TREV. phys. 384 arithmeticalis index, rerum digna supplex, natura compta strophis et res -is, duo sunt ad se reversa, contra semel adorsa.

30

post p. 637,68:

***angeleitas**, -atis f. *natura angelica – Engelhaftigkeit*: ALBERT. M. div. nom. 4,180 p. 265,37 in angelo tamen, secundum quod est angelus, id est, in quantum stat sub forma -is, quae declarationem divinae bonitatis in eis ostendit secundum nomen, secundum perfectionem gratiae et gloriae, non potest esse in eis aliquod malum.

35

post p. 639,11:

***angelitus** adv. 1 *per angelum, ab angelis – durch einen Engel, von Engeln*: PETR. DAM. epist. 28 p. 250,10 meum te (*sc. inclusum*) angelum esse constitui, ut in dubiis rebus quodcumque haesitanti ... mihi consilium ex tuo ore procederet, ita protinus indubitanter acciperem, ac si vox mihi caelestis oraculi -s intonaret. 114 p. 302,11 quae (*segetes spirituales*) caelestibus horreis -s inferantur. 142 p. 520,10 -s dictum est: 'gloria eqs.' 2 *angelice, modo angeli – engelgleich*: PETR. DAM. epist. 109 p. 218,2 nonne tibi (*sc. papae*) videtur esse mirabile hominem fragili adhuc carne circumdatum, ut ita loquar, -s vivere.

40

45

50

post p. 670,21:

***anitergium**, -i n. (cf. *facitergium*) *pannus ad anum purgandum aptus – Toilettentuch*: PETR. DAM. epist. 50 p. 113,12 vesaniae est ad esculentiores epulas inhiare et -a cum eisdem in cuniculos mergenda depingere. 72 p. 364,6 ad requisita naturae necessaria ... -a.

55

pro p. 676,18:

1. ***annonalis**, -e. *ad annonam pertinens – Getreide-*: CHART. Aquens. 204 l. 16 (a. 1200) medietas unius molendini -is et prati septem iurnalia.

60

[2. **annonalis** v. *annualis*.]

post p. 687,17:

antapocha (antha-, anthip-, antep-, -ota, -ca *sim.*), -ae f. (ἀνταποχή) *cautio, securitas – Gegenquittung*: CONST. Melf. 1,52,2 actorum notarii ... pecuniam omnem ... ad generalem pondus regni recipiant et conservent et de receptis infra diem

65

receptionis gratis faciant apodixam, et ipsi -cam (-am *M_a*, anthipotam *P_a*) recipiant de solutis. 1,80 ex instrumentis in cartis papiri ... scriptis, nisi sint apoce vel -ce (-te *R*, anthapoce *P_a*, -epoce *O*), in iudiciis ... nulla ... probatio assumatur.

5

post *antecido* p. 693,6:

***antecipio**, -cepi, -ere. *antea accipere – vorher annehmen*. CHART. Mog. A II 238 p. 432,9 (a. 1157/58) ab ... Beringero pro contradictione castri nostri quandam suam villulam ... in proprietatem ... recipientes ... pro servitio -epimus.

10

post p. 693,26:

***antedestinatio**, -onis *f.* *condicio, sors – Determiniertheit, Bestimmung im Vorhinein*: ALBERT. M. div. nom. 5,25 p. 317,15 quandoque ... dicitur praedestinatio praeparatio gratiae in praesenti et gloriae in futuro quasi -o (praedestinatio *N*), secundum scilicet quod aliquis dicitur destinari in finem sive mitti vel dirigi, et providentur ei ea, quae sunt necessaria in perveniendo ad finem, et sic convenit tantum Christo homini et angelis et hominibus.

15

20

post p. 693,31:

***antedo**, -datum, -are. *primo dare – zuerst, vorher geben, vorgeben*: HERM. CARINTH. essent. 1 p. 86,15 creatio quidem a primordio principiorum ex nichilo, generatio autem rerum ex -tis principiis usque nunc. *partic. praes. usu subst.*: ALBERT. M. eth. I 777 p. 657,50 ponit quaestionem dicens, 'utrius', id est cuius duorum, 'est ordinare', id est mensurare, 'dignitatem', utrum scilicet '-dantis (p. 1164^f,23 τοῦ προῖεμένου) vel praeaccipientis'.

25

30

post p. 694,50:

***antelibatus**, -a, -um. *separatim scribitur. antedictus, prae-, suprafatus – (vor)erwähnt*: DIPL. Arnulfi 140 p. 212,21 ante libatus ... imperator (cf. 60 p. 88,12 praelibati monasterii). cf. *antetitulus.

35

post p. 696,12:

***anteopus**, -eris *n.* *prologus, praefatio – Vorrede*: FORM. Salisb. II 3,10,13 ut quidam peta (*i. poeta*) dixit in -e: 'eqs.' (*v. notam ed.*).

40

post p. 696,48:

***antependium** (antip-), -i *n.* *vestmentum altaris – Altarbehang, 'Antependium' (de re v. RDK I. 1937. p. 441sq.)*: CATAL. thes. Germ. 135,9 (c. 1092/1104) anti-a et similia ornamenta pretiosa.

45

post p. 696,49:

***antepes**, -edis *f.* *pes prior – Vorderfuß*: CARM. de nat. animal. 1979 -des nectit *vespertilio* alis, non posteriores. 1989 -des nexos gerit et non posteriores.

50

post p. 698,8:

***antepaedicamenta** (-re-), -orum *n.* *de opere Boethii introductio ad syllogismos categoricos q. d. i. q. introductio, prolegomena ad Categorias (vel Praedicamenta q. d.) Aristotelis – Einführung in die Aristotelischen Praedikamente (in titulo libri)*: SIGEB. GEMBL. catal. 246 laudent eum (*Boethium*) seculares, quod ... Antepre-a ... scripserit.

55

60

post p. 701,20:

***antesum**, -esse. (cf. *theod. vorsein; v. J. u. W. Grimm, Dt. Wörterb. XXVI. 1951. s. v.*) *usu absol.*, c. contra, pro. *adiuvare – in Schutz nehmen (gegen, vor)*: CHART. Tirol. notar. II 177 (a. 1242) Conradus ... pro se et pro claustro de Piburch dixit se bene fore solutus a Egenoni Parvo de XXV libris Ver. ... et promisit ei -esse contra clastrum ... et contra quilibet personam (*sim. 265^b pro quilibet personam. 387. cf. e.*

65

g. 101^a p. 58,8 si ... unus alii non adiuvaverit contra quilibet hominem).

post p. 701,34:

- 5 ***antetitulus**, -a, -um. *separatim scribitur. antedictus, prae-, suprafatus – oben genannt, (vor)erwähnt*: DIPL. Arnulfi 57 ut -us (ante titulus ed.) fidelis noster de hiis omnibus ... liberam ... habeat potestatem tenendi eqs. (v. P. Kehr, *SBBerl. 1939/IV. p. 51 et adn. 4*). 140 p. 213,3 ut ipsa collectio fratrum
10 omnes res ante titulas ... in suos usus ... habeant (cf. 145 istis infra titulis casis dotavimus eqs.). cf. *antelibatus, *infratitulus.

post p. 708,29:

- 15 ***anticlasis** (-tyc-), -is f. (cf. ἀντικλάσις, ἀνάκλασις, ἀντανάκλασις) t. t. *gramm. et rhet. i. q. reflexio, (ant)anacclasis – Wiederaufnahme (eines Gedankens im Dialog), Umdeutung (de re v. Lausberg, Rhetorik § 663)*: CONR. MUR. summ. p. 61,15 faciunt *subscriptae figurae* interdum
20 incongruitatem, interdum intellectus obscuritatem: ... anty-is.

post p. 710,34:

- 25 ***antimetabole** (-thym-, -bula) f. (ἀντιμεταβολή) t. t. *gramm. et rhet. i. q. per-, commutatio – Umstellung, Überkreuzung (de re v. Lausberg, Rhetorik § 801)*: CONR. MUR. summ. p. 61,14 faciunt *subscriptae figurae* interdum incongruitatem, interdum intellectus obscuritatem: ... anthy-ula.

post p. 714,39:

- 30 ***antiquioritas**, -atis f. *aetatis gradus – (Reihenfolge nach dem) Dienstalter, 'Ancienmität'*: CONR. MUR. lib. ordin. 179 in ista (sc. *nativitatis Domini*) die ... plebanus, vel plebano absente ... aliquis canonicus antiquior in ordine sacerdotum,
35 missam in gallicantu ... celebrabit ...; tamen si ista -s cadit in ministros publice misse, ebdomadarii proximi antiquiores in ordine sacerdotum, subdiaconorum, diaconorum ad missas in gallicantu et mane prenotatum ordinem observabunt.

post p. 722,36:

- 40 ***antithema** (-thyt-), -atis n. (ἀντί et θέμα, cf. ἀντίθεσις) t. t. *gramm. et rhet., fort. i. q. antiithesis, immutatio – viell.: 'Antithese', Änderung, Umstellung (de re v. Lausberg, Rhetorik § 462.2 et 495)*: CONR. MUR. summ. p. 61,15 faciunt
45 *subscriptae figurae* interdum incongruitatem, interdum intellectus obscuritatem: ... anthy-a.

post p. 722,55:

- 50 ***antithetus** (-ite-), -a, -um. (ἀντίθετος) *contrarius, contra-, oppositus – kontrastierend, gegensätzlich, widersprechend*: PS. VEN. FORT. Leob. 35 quidam ex monachis vocabulo Tyrannus crudelis quidem -teto nomine, sed praeclarus virtute.

post p. 725,45:

- 55 ***antyx** (antus) *subst.* (ἄντυξ) *orbis – Kreis(lauf)*: EUGEN. VULG. calend. 25 bis bino bissono tempore mense in quadriga rotans fugit inpausabilis antus (v. *notam ed.*).